

under Arbejde, og jeg haaber inden alt for lang Tid at kunne forelægge det for det høje Ting. Vilde man skride til at afløse Offer og Accidenser ved denne Lejlighed, mener jeg, det vilde være det rette Tidspunkt. Dels vilde det da blive meget billigere at faa sit Ægteskab stiftet, og dels vilde man blive langst friere stillet end før, idet alle og enhver kan sige til sig selv: Vi have slet ingen Bekostning til Kirken, ikke en rød Øre, naar vi ønske vort Ægteskab indviet der.

Jeg tror saaledes, henset til de Brøst og Mangler, som ere til Stede, at der er god Grund til at mene, at Tiden virkelig er inde til at foretage denne Reform. Men ogsaa paa et andet Omraade mener jeg at kunne sige det samme. Jeg tror, at vi nu kunne gennemføre denne Reform her i Landet uden, som det er sket i andre Lande, at komme i Konflikt og Kamp med Kirken og Præsteskabet. Vi maa huske paa, at i Europa er det almindelige borgerlige Ægteskab indført i mange Lande, de have det i Frankrig, de have det i Spanien, de have det i Belgien, de have det i Holland, i Svejts og i Tyskland, altsaa i en hel Række Lande, men i samtlige disse Lande er denne Lovgivning gennemført i Kamp mod Kirken og mod Præsteskabet. Det er nu ikke saa forunderligt for de Landes Vedkommende, jeg først nævnte, nemlig de katolske Lande. Som bekendt holder Pavekirken jo paa, at Ægteskabet er et Sakrament ligestillet med Daab og Nadver, de have altsaa en særlig Betragtning af disse Forhold. Men ogsaa i de øvrige Lande har der været Kamp under Gennemførelsen af denne Reform, og i det Land, jeg sidst nævnte, nemlig Tyskland, hvor Reformen blev gennemført i Halvfjerdserne, skete det under en meget stærk Kamp, den saakaldte Kulturkamp. Ærede Medlemmer have sikkert baade hørt og læst om denne, saa jeg behøver ikke at komme ind derpaa. Under denne Kamp, der vel væsentlig var rettet mod den katolske Kirke i Tyskland, men dog førte med sig, at man optraadte meget, man kan vel sige hensynsløst ogsaa mod den lutherske Kirke, blev Loven om almindeligt borgerligt Ægteskab gennemført, og der blev fra begge Sider agiteret stærkt. Der blev agiteret stærkt imod, at Befolkningen skulde søge Kirkens Velsignelse af de stiftede Ægteskaber, og denne Agitation havde ogsaa sin Virkning, navnlig i Byerne. Medens man saaledes i Hamburg forud for Indførelsen af det borgerlige

Ægteskab havde 89 pCt. af de stiftede Ægteskaber i Kirken, sank Procentantallet, efter at Loven om borgerligt Ægteskab var gennemført, ned til 65 pCt., og i Berlin sank det, saa vidt jeg erindrer, ned til 25 pCt., hvilket jo var uhyggelig lavt. Imidlertid lagde al den Uro sig, som det gerne gaar oven paa stærke Agitationer, og nu er Forholdet ganske anderledes nede i Tyskland, Procenttallet er steget ganske betydeligt. Procentantallet af de stiftede Ægteskaber, som søge kirkelig Vielse, er over hele Tyskland nu mellem 90 og 100. Som sagt, der var stærk Kamp i Tyskland, da denne Lovgivning blev ført igennem. Men jeg tror, at Stillingen her i vort Land nu er saaledes, at vi kunne gennemføre den her foreslaaede Lov uden at komme til at rejse en saadan Kamp, som man har haft i andre Lande, og det, mener jeg, er en lykkelig Ting. Det er godt, at Tidspunktet for Ønskeligheden af Lovens Gennemførelse falder sammen med, at vi nu ere saaledes stillede.

Jeg skal gøre opmærksom paa, at den her foreslaaede Lovgivning jo ikke er fremgaaet alene af Forhandlinger mellem min ærede Kollega og mig, men ogsaa af Forhandlinger mellem Biskopperne og mig, idet Biskopperne have været hørte om dette Lovforslag. Biskoppernes Erklæringer om Sagen foreligge, og hvis Lovforslaget, hvad jeg antager, gaar i Udvalg, kunne de blive forelagte i Udvalget, om man maatte ønske dette. Af disse Erklæringer fremgaar det tydeligt, at man finder, at der i Virkeligheden er Grund til den foreslaaede Lovgivning. Man finder, at Kirken har saadanne Brøst og Mangler paa dette Omraade, at man maa lovgive derom, at man maa søge at raade Bod derpaa, og derfor er det nu min Tro, at om dette Lovforslag bliver ført igennem, vil det ikke som i andre Lande føre til Kamp og til Agitation i nogen synderlig Grad, men det vil gaa saa lempeligt, som det meste af det gaar, der føres igennem her i Landet. Det er godt muligt, at der paa enkelte Punkter vil blive agiteret for, at de, der søge Ægteskab, ikke skulle gaa til Kirken for at faa deres Ægteskab velsignet, det er godt muligt, og det er godt muligt, at Procenten vil synke noget her, navnlig i Byerne, men synderligt tror jeg ikke, der vil komme ud af en saadan Agitation. Saaledes er i Virkeligheden Stillingen, ja den er endog saadan, at jeg tror, at om Lovforslaget nu bliver gennemført, ville de allerfleste Præster tage det paa den Maade, at de ville sige: Naar vi